

Rudar izhaja trikrat na mesec in sicer prvi, drugi in četrti četrtek v mesecu z datumom naslednjega dne. Naročnina za celo leto 4 K, pol leta 2 K in četrt leta 1 K. Posamezne številke po 10 v.

RUDAR

Reklamacije so proste poštnine. Nefrankirana pisma se ne sprejmejo. Rokopisi se ne vračajo. Inserati po dogovoru. Uredništvo in upravnništvo je v Ljubljani Ilirska ulica 22, drugo nadstropje.

..... Glasilo slovenskih rudarjev.

Višja bolniška podpora.

Naša strokovna organizacija ima zaznamovati zopet lep uspeh.

Kakor znano smo že v prejšnjih številkah »Rudarja« pisali, da so bolniške podpore, ki jih rudarji v Velenjem in Zabukovci od strani bolniške blagajne Združene Spodnje Štajerske bratovske skladnice v slučaju bolezni dobivajo premajhne, povsem nezadostne in da od daleč ne odgovarjajo več resničnim njihovim zaslužkom.

Dejali smo, da je tekom let morala na primer uprava premogovnika v Velenjem z ozirom na stalno naraščajočo draginjo plače rudarjem kolikor tolikor zvišavati, zlasti pa tudi zaradi tega, ker je strokovna organizacija rudarjev Unija za dosego višjih plač vedno delovala.

Omenili smo tudi, da so pri zadnjih volitvah delegatov v rudarsko zadrugo in v bratovsko skladnico zmagali naši možje, katere je v izvolitev priporočala strokovna organizacija in o katerih je poslednja vedela, da bodo z njeno pomočjo izvajali vse, kar bo v korist naših sotovarišev v danih razmerah le mogoče izvesti.

Do tistega časa so bili kot »zaupniki«, katerih pa ostalo delavstvo ko zaupnike priznavati ni moglo, na krmilu sarovski podrepniki, ki so spali spanje pravičnega. Ti ljudje se, dokler so imeli kaj besede niso brigali in zmenili za nobeno reč. Sami so bili preneumni, da bi iz lastnega nagiba kako stvar preudarili. Drugič se pa tudi niso upali odpreti ust, kar na vse zadnje ni nič čudnega, ako uvažujemo, da je klerikalnim podrepnikom hinavska priljubljenost pač prirojena. Vsemu, kar je gospoda hotela imeti, so enostavno kakor možičeljni na špagi prikimali. Pač farovška vzgoja!

Komaj so bili naši sodrugi izvoljeni, se je takoj pojavilo celo vrsto vprašanj, katerih je bilo v interesu vseh rudarjev v omenjenih krajih treba rešiti.

Podružnica Unije rudarjev avstrijskih v Velenjem je pridno sklicevala seje, sestanke in shode, na katerih se je ugibalo in vršilo posvetovanje o korakih, ki jih je treba zlasti v dosego višje bolniške podpore ukreniti.

Vprašanje višje bolniške podpore je bilo pereče, vsakdo je uvideval, da se godi rudarjem v tem oziru velika krivica, da podpora ni po dejanskem zaslužku pravilno odmerjena in da je treba dohiteti to, kar so drugače go-bezdavi klerikalci prespali.

Vedelo se je, da je v prvi vrsti potrebno zvišati v kraju navadne dnevne plače. Tajništvo naše organizacije v Trbovljah je napravilo tozadevno vlogo na c. kr. okrajno glavarstvo v Slovenjem Gradcu. In da se pri okrajnem glavarstvu zadevo pospeši, sta se podala sodruga Tokan in Zalesnik osebno v Slovenji Gradec. Obljubljeno jima je bilo, da bo zadeva kmalu rešena. Pozneje pa se je izkazalo, da se gospodje pri okrajnem glavarstvu v Slovenjem Gradcu dosti ne spoznajo. Vsaj v odgovoru, ki so ga na dotično vlogo poslali so si izpostavili ubožno izpričevalo. Treba je bilo torej druge vloge, v kateri se je glavarstvo obenem tudi poučilo o njegovem delokrogu. To vlogo je šel v Slovenji Gradec podpreti sodrug Siter in sodrug Valenčak.

Okrajno glavarstvo je konečno svojo dolžnost izvršilo. Na podlagi v vlogi navedenih podatkov je v kraju navadne dnevne mezde kar za celi šoštanjski sodni okraj primerno zvišalo. Dotični odlok c. kr. okrajnega glavarstva v Slovenjem Gradcu nosi št. 15.494. Datiran je z dne 20. junija 1913. V uvodu pravi »razglas«, da v zmislu § 7. zakona o bolniškem zavarovanju z dne 30. marca 1888, drž. zak. št. 33, določuje za obrat »rudarstvo« v kraju navadne dnevne mezde začenši s 1. julijem 1913 na novo sledeče itd.

Da pa bodo naši tovariši lažje razumeli, navajamo običajne dninarine, na podlagi katerih so do 1. julija 1913 dobivali bolniško podporo in pa navadne dnevne plače, ki za posamezne kategorije veljajo od 1. julija 1913 naprej in pa visočino bolniške podpore, ki jo bodo na podlagi teh plač sedaj dobivali.

Kategorije	Dosedanja mezda in bolniška podpora:	
	Mezda	Bolniška podpora
Mladostni delavci na dnevu	K 1.—	K —:60
Vozači, izpravljači, učni kopači in drugi delavci	K 1·67	K 1.—
Kopači in rokodelci	K 2.—	K 1·20
Predelavci, strelni mojstri in pazniki	K 3.—	K 1·80
Uradniki	K 4.—	K 2·50
Mladostne delavke	K —·65	K —·40
Delavke	K 1·17	K —·70

Navedena razpredelnica kaže kakšna je bila dosedaj določena v kraju navadna dnevna mezda in kako visoka je bila bolniška podpora na dan na podlagi teh plač. Nastopna razpredelnica nam pa kaže, v kolikor se je to razmerje izpremenilo, to se pravi, v kolikor so se v kraju navadne dnevne mezde in z njimi vred dnevne bolniške podpore povišale.

Kategorija	Mezda Bolniška podpora veljavno od 1. julija 1913	
	Mezda	Bolniška podpora
Mladostni delavci	K 1·60	K —:96
Delavci na dnevu in delavci v tovarni za brikete	K 2·40	K 1·44
Vozači, izpravljači itd.	K 2·80	K 1·68
Kopači, učni kopači, rokodelci, strojniki, kurjači itd.	K 3·80	K 2·28
Pazniki in uradniki	K 4.—	K 2·40
Delavke sploh	K 1·60	K —·96

Razlika kakor videti je znatna. Mladostni delavci dobe sedaj vsak dan, kadar so bolni za 36 vin. več. Kopači in rokodelci itd. kar za 1 krono in 8 vin., učni kopači pa celo za 1 K 28 vin. itd.

Ali to še ni vse. Z bolniško podporo vred se je povišala tudi pogrebščina. Ta je popreje za posamezne kategorije znašala kakor sledi:

Kategorija	Pogrebščina
Mladostni delavci	K 20.—
Vozači, izpravljači, učni kopači in drugi delavci na dnevu	K 34.—
Kopači in rokodelci	K 40.—
Predelavci, strelni mojstri in pazniki	K 60.—
Uradniki	K 84.—
Mladostne delavke	K 14.—
Delavke	K 24.—

Tudi ta se je znatno povišala. Od 1. julija 1913 naprej se bode za pogrebe plačevalo:

Kategorija	Pogrebščina
Mladostni delavci	K 32.—
Delavci na dnevu in delavci v tovarni za brikete	K 48.—
Vozači, izpravljači itd.	K 56.—
Kopači, učni kopači, rokodelci, strojniki, kurjači itd.	K 76.—
Pazniki in uradniki	K 84.—
Delavke sploh	K 32.—

Na ta način je torej sedaj bolniška podpora in pogrebščina za rudarje v Velenjem urejena. Vsekakor nad vse pričakovanje lep napredek in uspeh.

Razume se, da bo ureditev bolniške podpore in pogrebščine veljala tudi za rudarje v Zabukovci, dasi se nahajajo v drugem glavarstvenem okrožju oziroma sodnem okraju.

Oboji, velenjski rudarji in rudarji v Zabukovci so člani ene in iste bolniške blagajne, ene in iste Sp. Štajerske bratovske skladnice, pri kateri velja za eno in isto kategorijo ena in ista visočina bolniške podpore in pogrebščine. C. kr. okrajnemu glavarstvu v Celju ne bo preostajalo nič drugega, kakor da odlok c. kr. okrajnega glavarstva v Slovenjem Gradcu formalno potrdi. In s tem bo cela zadeva rešena tudi za rudarje v Zabukovci.

Mimogrede omenjamo, da je poleg rudarjem v Zabukovci in Velenjem gibanje za zvišanje bolniške podpore, v katerem je strokovna organizacija rudarjev igrala glavno vlogo, koristilo tudi vsemu ostalemu delavstvu nahajajočemu se v sodnem okraju šoštanjskem. Kajti tudi temu je ob tej priliki okrajno glavarstvo obenem v kraju navadne dnevne mezde in bolniško podporo reguliralo. Marsikateri usnar, mizar, krojač itd. v tem okraju, niti vedel ne bo od kod se je to vzelo. Vedel ne bo, da je to morala priboriti delavska organizacija ru-

darjev. Ali žal. Niti marsikateri rudar ne bo znal povedati, kako je to, da je v slučaju bolezni dobil na enkrat tako visoko bolniško podporo. Mislil si najbrže bo, da so jo gospodje dali. Na misel mu seveda ne bo prišlo kako se je morala ona strokovna organizacija rudarjev, pri kateri bi imel biti tudi on, včlanjen, za dosego te lepe in izdatne pridobitve krepko potegniti, žrtvovati denar, čas itd. In koliko in kaj bi se še dalo doseči, če bi vsi rudarji brez izjeme uvideli potrebnost te naše tako koristne strokovne organizacije, ko že sedaj, ko še ni popolna, zaznamuje tako lepe uspehe!

Zatorej upozarjamo vse rudarje v Velenjem in Zabukovci, naj store svojo dolžnost, ki jo imajo napram sebi samim in napram svojim družinam, dolžnost kot možje in očetje. Pristopijo naj v strokovno organizacijo Unijo rudarjev avstrijskih. Naloga, ki jih je treba izvršiti so velike in teške, treba je zanje mogočne sile, ki počiva edinole v veliki močni organizaciji. Ta organizacija je z izvedbo višjih bolniških šihov vnovič dokazala svojo voljo in življenjsko moč, ki je posvečena edinole rudarjem in nikomur drugemu. Ako pa bi se tudi še sedaj izmed rudarjev kdo branil k tej svoji zaščitnici in boriteljici pristopiti, bi s tem le dokazal, da mu ni na njegovi eksistenci in eksistenci njegove družine ničesar ležeče, kar bi zopet le dokazovalo, da nima tistega krepkega značaja, ki ga mora drugače vsak pošten delavec imeti. Ne posnemajmo kakor Nemci pravijo šmarcerjev, troto, ki bi pač radi sedeli pri polni skledi, v katero pa naj bi nosili drugi. Če se naši tovariši le količkaj domislijo razmer v katerih žive, tedaj mora vsakdo nehote priti do prepričanja, da se treba v organizaciji ukleniti drug drugega, da se pride v okom brezmejnemu in neznosnemu izkoriščanju, kateremu so baš rudarji hujše izpostavljeni, kakor drugi. Vse to in še marsikaj drugega mora rudarje navdajati z močnim pogumom, da v prvi vrsti nastopijo z vso ljubeznijo in eneržijo za izpolnitev svoje strokovne organizacije.

Sedanjšega uspeha, za katerega se imamo zahvaliti naši strokovni organizaciji, smo gotovo vsi veseli, ali pozabiti ne smemo, da se mora sedaj tudi na celi črti začeti delo za našo organizacijo, in da se bomo potem takih lepih uspehov še večkrat veselili. Na delo torej za našo Unijo rudarjev avstrijskih, kajti brez organizacije in brez dela uspehov ni.

Po ovinkih.

Novi zakon o štirinajstdnevem izplačevanju mezde v rudništvu, še sedaj ne da rudniškimi podjetnikom miru. Ker pozabiti ne morejo, da se je ta zakon sklenil proti njihovi volji, kajti, da se je izjemoma ustvaril tudi zakon, ki ne odgovarja podjetniškemu naziranju in kolikor tolikor vpošteva koristi rudarjev, to je po njihovem mnenju nekaj nezaslišanega. Mi smo sicer tako lojalni, da priznavamo, da ta zakon izkoriščevalne težnje rudniških kapitalistov nekoliko omejuje. Razumemo torej, da jim ni po godu. Ali vprašati se navsezadnje tudi moramo, li se naj vse zakone ustvarja edinole v korist podjetnikom, katere itak celotni vladni zistem ne sorazmerno ščiti? Ali res ne smemo v Avstriji imeti nobenega zakona, ki bi tudi delavcem, v tem slučaju delavcem rudarske stroke priznaval vsaj naprimitivnejše pravice? Ali naj se podjetniki smatra na celi črti za vsegamogočne, delavce pa za ničle? Mislimo, da se to s pojmi o pravičnosti in poštenosti ne strinja.

Dolgoletne borbe zavednih rudarjev, pravimo namenoma zavednih rudarjev in njihovih zastopnikov zakonodajnih zborih, je bilo treba, predno se je sedanji zakon o štirinajstdnevem izplačevanju plače v rudništvu uresničil, kateri je poleg skrajšanja plačilnih presledkov prinesel rudarjem še marsikatero drugo olajšavo. Rudniški podjetniki so se proti tej novotariji, katera je izjemoma enkrat tudi delavcem prišla v prid, branili z vsemi štirimi. Alarimirali so vse svoje mameluke, kar jih v državnem zboru imajo, od zakrknjenega dr. Benkoviča, tje do rudniškega nadsvetnika Baurja, vse

so postavili na bojno polje proti sedanjemu zakonu.

Že srdito nasprotovanje rudniških magnatov zlasti premogovnih, nam je dokaz v to, da je zakon ustvarjen za to, da rudarjem njihovo neznosno breme vsaj deloma olajša, torej v korist rudarjem.

Mesečno izplačevanje plač je odgovarjalo idejlo rudniških posestnikov. Celi mesec so imeli zaslužek rudarjev na razpolago. Razume se, da rudarjem niso plačevali za ta čas nobenih obresti, pač pa so sami z denarjem, ki pravzaprav ni bil več njihov, temveč prislužena lastnina delavcev, pridno spekulirali in skrbeli za to, da jim, predno ga izroče delavcem, še prinese kolikor mogoče več obresti, katere so gospodje seveda vtaknili v svoj lastni žep. Najljubše bi tem gospodom seveda bilo, če bi se izplačevanje podaljšalo na četrt ali pa na pol leta. To bi bilo pač po njihovem okusu, posebno, ker bi se obresti na račun delavcev še znatno povečale.

Med tem, ko so naši »časti vredni« gospodje celi mesec z denarjem delavcev poljubno nazpolagali, so si morali poslednji v mnogih slučajih denar za potrebne stvari izposojevati, živež pa v največji meri jemati na »kredo« v rudniških magacinih. Rдно gospodarstvo v rudarskih družinah je bilo v takih razmerah skoraj nemogoče. Kar pa je bilo v kvar in škodo rudarjem, to je bilo v korist gospodom.

K čemu je po mnenju rudniških posestnikov sploh treba rudarjem plače v denarju? Vsaj imajo povečini pri svojih podjetjih rudniške magacine, tam dobi delavec vse kar za se in za svojo družino potrebuje, in kadar je bil mesec pri koncu tedaj je še vrhu tega dobil plačilni oziroma šitni listek, pravimo listek! Samo da je imel ta listek to »malenkostno« napako, da je imel na sebi velik križ, ki je bil napravljen z rdečim svinčnikom. Ta križ pa ni imel morda namena navajati rudarje k pobožni molitvi temveč je oznanjeval, da je denarja za dotičnika »zmanjkalo«. Denar oziroma zaslužek rudarjev je gospodarjem romal iz levega žepa v desnega, predno pa je to kratko pot preromal, je rudniški gospodi v naglici prinesel še nekaj profita. Tam kjer se je tako razmerje udomačilo, je šlo rudniški gospodi zares žito v obliki zlatih cekinov v klasje.

Rudarji v Trbovljah na primer bi nam v teh stvarih lahko zapeli dolgo, a žalostno pesem.

Vsak misleči rudar, kadar razmotriva to razmerje, pride do zaključka, da je rudniškimi mogotcem v prvi vrsti ležeče na tem, da napravijo delavstvo od sebe brezpogojno odvisno, da se ne more ganiti z mesta, da ga degradirajo na tovarno živino, ki je na milost in nemilost vzročena njihovi volji, skratka, da ga popolnoma zasuznjijo.

Rudniški magacini, v katere gredo rudarji »fasati« (kupovati brez denarja na konto zaslužka), so sramoten znak modernega suženjstva, katerega podjetniki umetno in s pomočjo vladnih krogov negujejo. S temi magacini se ubija zadnji ostanek delavčeve samostojnosti in delavčevega samoodločevanja.

Geslo rudniških magnatov pač je, vsaj rudarji v magacinu itak vse dobe, čemu jim treba denarja? Za božjo voljo le denarja naj nam ni treba dajati delavcem.

Že verjamemo, da denar gospodje sami lahko in »radi« porabijo. Ali smer, katera vodi gospodarje do njihovih zloglasnih magacinov in do čim daljšega plačilnega razdobja ima tudi še neko drugo ozadje, katerega skrbno zakrivajo. Njim je predvsem ležeče na tem, da se delavec ne more nikamor ganiti. Oni se namreč dobro zavedajo, da plačujejo ozir, potem svojih magacinov »futraj« delavce slabo, skrajno nezadostno, in za to se bojijo, da ne bi jim delavci uhajali drugam. Je pa še tudi drugih vzrokov dosti, katerih ne bomo navajali vse, ker bi nam primanjkovalo prostora. Ali že navedeni zadostujejo, da sprevidimo zakaj rudniški podjetniki še danes proti novemu zakonu rogovilijo. Vedo pač dobro, da bi jim bilo z ozirom na njihove sebične, grde in profitaželjne nakane najbolj ustrezno, če bi se štirinajstdnevno izplačevanje odpravilo in nadomestilo zopet z mesečnim ali pa še daljšim. Dobro imajo preračunano, da bi s tem dosegli vse, da je to ključ do njihovih samopašnih namenov.

Da gospodo tudi neizmerno boli, da morajo po novem zakonu dajati rudarjem tudi razsvetlavo brezplačno, je samoobsebi razumljivo. In tudi mi jim radi verjamemo, da bi tisočake, ki jih sedaj razsvetljava stane raje vtaknili v svoj žep, dasi je naravnost nerazumljivo, kako so rudarji prihajali do tega, da so morali za in pri delu, iz katerega so vlekli dobiček edino le podjetniki, plačevati še razsvetlavo. In kako je prišlo, da ravno rudarji, med tem ko v nobeni drugi industriji delavci nikoli niso razsvetlavo plačevali, temveč vselej in povsod podjetniki.

No, dosti tega razmotrivanja. Oglejmo si še postopanje podjetnikov proti novemu zakonu.

Na videz izgledajo podjetniki pri celi stvari popolnoma nedolžni. Sami direktno proti zakonu o štirinajstdnevem izplačevanju ne nastopajo javno, za to ker jih je sram, zavedajo se namreč svojega nepoštenega dejanja. Končno pa tudi cela zadeva precej močno diši po oderuških nagibih.

Za to ne bi radi videli, da bi se jih postavilo v slabo luč, ker bi se sicer njihovi »človekoljubni« nameni pokazali v nekoliko prečitni nagoti. Rujejo pa tem bolj zlasti pri nas na jugu proti temu zakonu na skrivaj. Da bi odvrnili od sebe vsak sum, se v svoji prekanjivosti poslužujejo baš onih, v kojih prid je bil zakon ustvarjen, namreč rudarjev samih.

Drastičen slučaj v tem oziru se je na primer zgodil v premogovniku, ki se nahaja v Št. Janžu na Kranjskem. In ker ni izključeno, da ravnateljstva rudnikov drugod postopajo tudi tako, je potrebno, da rudarje vseh krajev nanj opozorimo.

V Št. Janžu so, razume se po nalogu ravnateljstva, predpostavljeni rudarjev torej pazniki itd. kar tako neopaženo, mimogrede napeljavali pogovore na štirinajstdnevno izplačevanje. Seveda, da niso ti predpostavljeni pri nobeni taki priliki pozabili, razume se iz »svojega prepričanja« pošteno proti novemu zakonu pozabavljati. To je trajalo toliko časa, dokler niso opazili, da so se rudarji navzeli visokega pazniškega mnenja. Ko pa so bili rudarji popolnoma preparirani in zreli, so seveda tudi oni začeli proti štirinajstdnevemu izplačevanju godrnjati. Sedaj so jim pazniki nasvetovali, naj se gredo v ravnateljstveno pisarno pritožiti, kar se je tudi zgodilo. Če bi bili prišli v kaki drugi stvari, tedaj bi jih bil gospod »ferbolter« čisto gotovo odurno nahrulil, aliker so reveži prišli, da pljunejo v svoj lastni žep, jih je seveda milostno sprejel, in jim je celo nasvetoval, kako naj to reč vzamejo v roke! Podpisali so se vsi na protest, v katerem zahtevajo mesečno izplačevanje nazaj!

Smo prepričani, da je lisjaka od »ferbolterja«, ko so rudarji odšli zvičaj krč od samega smeha. Kako tudi ne? To kar je hotel imeti, kar pa sam ni hotel zaradi nizkotnega namena stvari, sam izvršiti, to so mu napravili rudarji sami. Vrhu tega ima cela stvar, ako se jo izvaja na ta način, popolnoma drugo lice.

Naravnost neverjetno je, da se dandanes še v posameznih krajih dobi rudarje, ki se proti svojim najvažnejšim interesom na tako neumen način usedejo na limanice podjetnikov.

Vsekakor pa je čudno, da se druga skupina rudarske zadruga v okraju rudniškega urada v Ljubljani s tem vprašanjem na svojih sejah sploh peča, in da takih neslanih podjetniških manevrov, kojih žrtev so postali rudarji v Št. Janžu, enostavno kategorično ne zavrne.

To kar so naredili rudarji v Št. Janžu, je velikanska oslarija. Podjetniki sedaj, ko se jim je posrečilo na zvit način speljati Šentjanžke rudarje na led, postali so predrzni. Skrivajoč se pod navidezni plašč dejanja navedenih delavcev, so v svoji prvi skupini sklenili izvesti o vprašanju štirinajstdnevnega izplačevanja v posameznih rudniških krajih glasovanje, češ, da se bo pokazalo, če so rudarji za ali proti štirinajstdnevemu izplačevanju. Seveda ni to nič drugega kakor velika hinavščina, kajti če bi bilo štirinajstdnevno izplačevanje podjetnikom v korist, tedaj bi jim niti v sanjah ne prišlo na misel pečati se s to stvarjo. Tako pa, ker je njim v škodo, delavcem pa v prid, napeljavajo prilike, katere sedaj skušajo na predrzen način izrabiti. Kdo to verjame!

Kakor čujemo, se ima v kratkem o tem vprašanju, katerega so podjetniki umetno sprožili, vršiti glasovanje tudi med rudarji v Idriji. Prepričani smo, da bodo idrijski rudarji dali tej gospodi na njihovo hinavsko vprašanje tudi primeren odgovor.

Namen gospode je, preskrbeti si izjave rudarjev proti novemu zakonu, kateri jih grozno peče. In če bi dobili nekaj takih izjav, bi takoj mobilizirali svoje mameluke v državnem zboru in kar jih imajo okoli vladnih korit, v to svrhu, da bi vlada in državni zbor ta zakon poslabšali, v prvi vrsti odpravili štirinajstdnevno izplačevanje, vsled katerega omenjeni zakon tako sovražijo.

Niti govora ne more biti o tem. Sedaj veljajoči zakon je reš treba predrugačiti, ali predrugačiti se mora v tem zmislu, da se ga zboljša, ne pa poslabša, kajti slab je itak dosti. Če bi ga gospodje hoteli zboljšati, kar se sicer od njih ne more pričakovati, tedaj bi jih tudi mi v njihovem stremljenju podpirali. Ali poslabšati ga enostavno ne pustimo. Vlada, ki bi hotela rudniški gospodi v tem oziru vstreti, bi doživela v državnem zboru in tudi izven

njega tak vihar, da bi jo vse veselje na mah minilo.

Sicer pa z mirno vestjo izjavljamo, da nimamo prav nič strahu, da bi sedanjemu zakonu o štirinajstdnevem izplačevanju pretila kaka nevarnost. Napisali smo vse to zgolj le zaradi tega, da pokažemo naši rudarski javnosti, kako je raznim ravnateljem mogoče »fopati« rudarje, kakor n. pr. v Št. Janžu, kateri nimajo nobene organizacije. Če bi bili ti tovariši organizirani, tedaj gotovo ne bi streljali takih kozlov, kakor so to v nepoznavanju dejanskih razmer napravili s svojo trapasto izjavo.

Podjetniki pa ne bi se jim smejali. Da pa si gospoda ne bo brila norce tudi iz rudarjev drugih krajev, svetujemo našim tovarišem, naj vsako tako podjetniško nakano po zaslugi zavrnejo.

Da je vse to, kar podjetniki pospešujejo, delavcem škodljivo, to bi tudi rudarji v Šent Janžu lahko zapopadli.

Klerikalna agitacija v Zabukovci.

V zadnjem času je tudi med tukajšnjimi rudarji opažati, da se polagoma začenjajo brigati za svoje stanovske interese in se v svrhu zboljšanja res klavnih razmer združevati v strokovni organizaciji Uniji rudarjev avstrijskih. To je seveda edini najbolj pametni korak. Ali komaj je glas o tem veselem pojavu prišel v javnost, že lazijo razni klerikalni zakrknjenci iz svojih skrivališč, kakor ščurki, okoli rudarjev, da bi jih s svojim sladkim in prihljnim hinavstvom preslepili in ujeli v svoje mreže.

Sedaj kar na enkrat so si razni Korošci, Benkoviči in drugi »dohtarji« domislili, da žive v abukovci tudi rudarji, katerim se res nad vse slabo godi. Da pa bi imela njihova agitacija več privlačnosti, so seveda proti raznim obljubam, vpregli v to svojo agitacijo tudi nekoga rudarja Zajeca iz Velenj, ki sicer med velenjskimi rudarji ne more opraviti ničesar, ali klerikalni frakarji se ta Zajec kot orodje zdi dosti dober. Z Zajcem, ki nima o delavskem gibanju nobenega pojma in ki se na delavsko organizacijo, čeprav je sam tudi delavec, in na njene namene in cilje razume res toliko kakor zajec na boben, smo kmalu opravili. Kajti njegovo budalost mu vsled njegove omejenosti ne moremo šteti v zlo. Ali vse kaj drugega je s tisto prvo imenovano gospodo, ki ima z delavstvom in tudi z malim kmetom svoje temne naklepe. Sluti namreč, da se počasi ali gotovo bližajo časi, da delavno ljudstvo ob raznih prilikah ne bo več hotelo pustiti se slepo vlačiti na volišča za črnuhe, kakor teleta, ki jih mesar vlačijo v klavnico. Da bi torej pretečo nevarnost preprečili morajo, hočeš nočeš, sedaj hoditi med tisto ubogo rudarsko paro, za katero preje nikoli svojih klerikalnih ust niti odprli niso. Ni se jim zdelo potrebno, ker so bili prepričani, da mora ta izkoriščana rudarska para na njim enostavno slediti čez drn in strn. Mislili so, da zadostuje, če bodo delavcem vse, kar ni tej gospodi po godu, slikali z najtemnejšimi barvami in zabavljali čez vse, kar ne nosi izraziti klerikalni značaj. Da se v posameznih rudarskih krajih tudi fajmoštri z raznimi »ferbolterji« na račun rudarjev prav srčno bratijo, so znali vedno skrbno zakrivati. »Svaka sila do vremena« pravijo Hrvatje. Tudi pri nas, če prav počasi a vendar, prihajajo rudarji do spoznanja, da je te razne klerikalne gospode edini namen obdržati delavstvo v nezavednosti, ker vedo, da si le na tak način ohranijo nad njim nadvlado, sami sebe pa na površju. Ali njihova nadvlada ima tudi še drugo ozadje. Z njo so odprta razna pota in na razpolago razne lestve, po katerih se lahko pride po hrbtu delavnega ljudstva do raznih, včinoma materijelnih ugodnosti, do mastno plačanih mest, sinekur in tečnih dohodkov. Kakor vseh kapitalistov, tako je tudi njihovo načelo, na račun delovnih slojev grabiti kolikor je le mogoče več skupaj. V tem oziru ni med premogovnimi baroni in med klerikalnimi veljaki prav nobene razlike. Čim več dohodkov in mastnega dobička. To je parola klerikalcev. Med tem pa rudarjem s hinavsko zavitim očmi pripovedujejo o skromnosti, ki naj baje vsakega človeka diči.

Rudar po njihovem mnenju naj le dela, moli in boga prosi, da mu ne bo zmanjkalo suhega kruha. Piščance, pečenke in druga dobra jedila, kakor tudi mastne dohodke bodo oni in sicer brez vsake molitve in brez vsake prošnje že sami spravili.

Da si ti gospodje svojo pozicijo ohranijo, skušajo v prvi vrsti rudarje razcepiti in onemogočiti složno njihovo nastopanje. Mislijo si: najljubše bi nam sicer bilo če rudarji sploh ne bi imeli nobene organizacije, ali ker to ne moremo preprečiti, ker rudarji potrebnost organizacije uvidevajo, tedaj jih dajmo vsaj na več delov razdvojiti. Hujskajmo jih, da se bodo sami

med sabo prepirali, mi in pa naši zavezniki, posestniki premogovnikov pa jih bomo med časom lažje in nemoteno naprej skubili.

Zato sedaj prihajajo med rudarje razni sicer krščeni, a od judov se nič ne razlikujoči oduhuški »dohtarji« in priporočajo rudarjem, naj bi pristopili k neki jugoslovanski strokovni zvezi, katero so razni klerikalni »dohtarji« v fraku in kuti pred nekaj časom ustanovili v Ljubljani, da z njeno pomočjo med delavci love kaline na njihove limanice. Z to zvezo sedaj strašijo tudi med rudarji. Samo ob sebi razumljivo je, da na tej jugoslovanski strokovni zvezi ni prav nič strokovnega. Pač pa predstavlja ta zveza neko mešanico, v kateri je skupaj zmetano nekaj tercijskih v kikljah in v hlačah. Poleg mežnarja najdeš v njej kakega klerikalnega »hausmajstra«, poleg grobokopa šiviljo in nekaj drugih delavcev in delavk drugih strok, kateri imajo na očeh še prav debelo mreno. Nekaj pa jih je tudi le iz hinavstva zraven in teh bo najbrže največ. In o taki godlji si upajo razni maziljeni in nemaziljeni lažnjivci trditi, da je strokovna, kar pač dokazuje, da se tem gospodom o kakem strokovnem gibanju niti sanjati ne zna.

Ali da je cela ta jugoslovanska strokovna zveza za delavce zlasti pa za rudarje ena figa, velikanski humbuk in prikrita hinavščina to klerikalni kolovodje vedo boljše kakor mi. Vsaj tudi ni bil njihov namen, s to spakodrano zvezo delavcem kaj koristiti. Vstvarili bi ž njo le radi med delavstvom na eni strani postojanko in podlago za njihovo hirajočo klerikalno stranko, za katero bi za razne volitve radi ohranili delavske glasove, na drugi strani pa, da bi to delavstvo tolažili in navajali k skromni zadovoljnosti, skratka vzgajali delavstvo v neumnosti, da bi ga svojim zaveznikom, tujim kapitalističnim izkoriščevalcem tem lažje na zviti način v odiranje izročali.

Če očitamo tem klerikalnim veljakom koristolovstvo, koritarstvo in sebičnost, tedaj to delamo po vsej pravici. Oglejmo si na primer predsednika ravno tiste klerikalne jugoslovanske zveze doktorja Zajec-a v Ljubljani. Ta mož je deželni poslanec, deželni odbornik, izvršuje privatno zdravniško prakso, je zdravnik okrajne bolniške blagajne, zdravnik bolniške blagajne v tobačni tovarni itd. Nič ne pretiravamo, če trdimo, da mu vse te sinekure nesejo vsako leto okroglo 15.000 K, reci in piši petnajst tisoč kron!

Taka je torej požrtvovalnost teh klerikalnih patronov, ki obljubuje v Zabukovci v Velenjem in tudi drugod tudi rudarjem pomoči. In takim ljudem naj bi tudi rudarji delali politično tlako(?) tega gospodje ne bodo dočakali, če prav imajo v svoji stranki in zlasti v svoji trapasti jugoslovanski strokovni zvezi celo vrsto zajcev, izmed katerih je kakor videti nekaj takih zajcev, ki so vsestransko premeteni, nekaj pa takih, ki v svoji neumni zarobljenosti slišijo trdavo rasti.

Za agitacijo med rudarji za njihovo zavčevsko jugoslovansko strokovno zvezo so hoteli zlasti sedajno kritično razmerje, ki vlada pri Združeni Spodnje Štajerski bratovski skladnici izrabiti. Ali gospodje so se zmotili. Mislili so namreč, če so oni zajci, da so rudarji tudi zajci, kar pa se je izkazalo kot neresnično. Preveč so se izdali, ko so začeli rudarjem pripovedovati in obljubovati stvari, v katere sami niso verjeli in za katere so sami vedeli, da se ne morejo vresničiti. Kajti, da bi prva skupina in rudniški urad v Celju privolili v to, da bi se izročila bratovska skladnica občini v Grižah, ali pa celo tamošnjemu fajmoštru, je taka gorostasna oslarija, katero morda lahko pripovedujejo svojim zarukanim backom, nikakor pa ne rudarjem, ki poznajo oblastveno in pravno moč pri bratovski skladnici. Nadalje je pripovedovanje in obljubovanje te gospode, da bosta dr. Korošec in dr. Benkovič preskrbela v svrhu sanacije Spodnje Štajerski bratovski skladnici vladno pomoč, fraza, vedoma govorjena laž. Ravno ta dva možakarja bi morala vedeti, da so do malega vse bratovske skladnice pasivne, kar jih v Avstriji obstoja. Vedeti bi morala tudi, da so na primer tudi delavske zavarovalnice v Avstriji pasivne za okrog 80 milijonov kron, in da vlada noče v pričo takih nevzdržnih razmer niti s prstom ganiti.

Nadalje bi tudi ta dva politična ljudska zapeljivca morala vedeti, da vlada žrtvuje raje vse molohu militarizmu in če bi hotela biti pošena, tedaj bi tudi morala priznati, da baš oni za vse te militaristične zahteve, vsled katerih potem za druge zlasti za delavske stvari ne prostaja nobenega denarja, vselej glasujeta. Prihajati torej s takimi frazami je pač le po okusu klerikalnih farizejev.

No, vsa mahinacija klerikalnih »učenjakov« in raznih zajcev ni imela drugega namena, ka-

kor naloviti nekaj kalinov v mreže njihove disreditirane jugoslovanske strokovne zveze. To so rudarji v Zabukovci in v Velenjem takoj sprevideli, zato pa je tudi njihov uspeh v tem oziru ostal podoben veliki nuli.

Vso zadevo pri Spodnje Štajerski bratovski skladnici bo naša strokovna organizacija rešila s pomočjo zaupnikov rudarjev tako, kakor se v danih razmerah pač rešiti da, da se obvaruje rudarje kolikor mogoče škode.

Najlepši odgovor na klerikalno hinavščino pa bodo rudarji dali s tem, da pristopijo vsi do zadnjega v Unijo rudarjev avstrijskih, ki je edina strokovna organizacija vseh rudarjev po celi državi.

Gospodarski pregled.

Ministrstvo za javna dela objavlja poročilo o avstrijski produkciji premoga, briket in koks v mesecu maju 1913. iz katerega posnemamo sledeče podatke:

	A. Kamniti premog.	
	briketi	koks
	meterskih stotov	
Ostrava-Karvin	7,483.835	2,121.672
Rosice-Oslavany	390.000	50.640
Kladno-Slany	2,054.533	—
Pizen-Stfibro	1,022.704	47.410
Žaclár-Svatonovice	377.267	8.703
Galicija	1,554.666	—
Ostale premogovnike	114.787	—
Skupno v maju 1913	12,997.792	2,181.015
Skupno v maju 1912	12,591.092	1,961.729
Od januarja do konca maja 1913	67,312.554	804.673
Od januarja do konca maja 1912	64,316.035	698.858

B. Rjavni premog.		
Mostec-Teplice-Komotava	14,172.328	2.529
Falknov-Loket-Karlovi vari	3,200.161	116.172
Wolfsegg-Thomasroitz	283.796	—
Ljubno	795.117	—
Vojsberg-Köflach	227.975	—
Trbovlje-Zagorje	966.900	—
Istra-Dalmacija	220.543	—
Galicija-Bukovina	34.220	—
Ostali premogovniki v čeških deželah	234.801	—
Ostali premogovniki v planinskih deželah	763.313	—
Skupno v maju 1913	21,299.154	118.701
Skupno v maju 1912	21,428.324	210.873
od januarja do konca maja 1913	117,174.154	1,026.727
Od januarja do konca maja 1912	106,750.107	991.629

Produkcija kamnitega premoga meseca maja t. lje bila napram maju 1912 večja za 406.700 meterskih stotov, nasprotno pa je produkcija rjavega premoga v istem razdobju za 129.170 meterskih stotov manjša.

Združitev dveh premogovnih družb.

Rudniška in fužinska družba in rudniška družba, obe v Rasicah, se skušata že dalje časa v svrhu združitve ena drugi približati, ali tozadevne obravnave doslej niso vodile do cilja. Sedaj so obravnave med obema družbama glede njihove združitve v eno družbo vnovič v tiru, in pričakovati je, da se bo združitev v doglednem času res tudi izvršila.

Nakup premogovnikov potom države.

Kakor smo že zadnjič javili, je ministrstvo za javna dela kupilo za državo kamnite premogovnike v Brzeszczewi na Gališkem. Danes dodajemo še sledeče: Kamniti premogovniki so bili do sedaj last firme Rapaport, kateri bo država kot kupno ceno plačala dva in pol milijona kron v letnih obrokih od vsakoletnega dobička. Država, oziroma ministrstvo za dela namerava vsakoletno dobljeno množino kamnitega premoga, ki je znašala do sedaj po 2,500,000 meterskih stotov, zvišati vsako leto na 5 milijonov meterskih stotov. Premog bodo vozili na Dunaj, kjer ga bodo porabljali le v državnih podjetjih.

Nakup petrolejske jame.

Akcijska družba David Fanti, ki se peča z oljnato industrijo, je kupila od družbe »Rope« jama »Maryj«, ki je ena izmed najlepših na Boryslavskem. Daje vsak mesec 280 cistern. Kupni znesek, ki ga plača družba David Fanti za to jama družbi »Rope«, znaša 1,500,000 K. Deloma je plačala v gotovini, deloma bo kupni znesek poplačala potom vsakoletnega čistega dobička.

Premogovniki dunajske paroplovnene družbe na Ogrskem.

Dunajska paroplovna družba namerava v svojih premogovnih podjetjih na Ogrskem izvesti velik investicijski program. V to svrhu bo porabila 16 milijonov kron. Program ima biti izveden do leta 1918. (Beseda investirati pomeni, založiti denar za nabavo novih strojev in drugih modernih naprav v svrhu dosege večje plodnosti rudnikov.)

Sodrug Lesičar.

V nedeljo dne 27. julija t. l. se je v popoldanskih urah raznesla po Trbovljah pretresljiva vest, da je našemu staremu sodrugu Lesičarju elektrika prerezala nit njegovega življenja. Vest, ki se je širila takorekoč z bliskovito naglico, je med rudarji trboveljske doline, ki so ga poznali do malega vsi, vzbudila veliko žalost.

Skupina »Trbovlje« Unije rudarjev avstrijskih je v sodrugu Lesičarju izgubila enega svojih najzvestejših članov. Bil je stara korenina, mirna in skoz in skoz pošena duša.

Takoj ob ustanovitvi organizacije je bil eden izmed prvih, ki so ji pristopili. Ni se bal preganjanja in nevarnosti, ki je pretela v prvih časih vsakemu, ki se je podal v tabor mednarodne delavske družine. Bil je skoz in skoz prepričan socialist, mož kremenitega značaja, ki je vstrajal na svojem mestu kakor skala, katero noben vihar ni mogel omajati. Kot sodrug in socialist je vzorno vršil svojo dolžnost napram vsemu, kar je bilo v zvezi z delavskim pokretom sploh.

Tako kakor je bil soustanovitelj in eden izmed prvih članov strokovne organizacije, tako ga vidimo tudi med soustanovitelji občnega konsumnega društva in delavske stavbne gostilničarske zadruga. Z vsemi temi ustanovami je bilo zvezano takorekoč vse njegovo življenje. V »Delavskem domu«, kjer se ga je rado videlo, je bil stalni gost.

Ali tudi kot družinski oče je bil naš Lesičar vzor moža. V njegovih očetih se je zrcalila čista, lepa, nikoli skaljena družinska ljubezen. Kadar je na primer ob nedeljah ali pa sem in tja tudi ob večerih šel na izprehod, ni šel nikoli sam, okoli njega bila je zbrana običajno vsa družina. Skupno so šli ven, skupaj so se vračali. Kadar pa je zašel na malo okrepčilo, tedaj z vso svojo družino ni krenil nikamor drugam kakor pa v »Delavski dom«. Moža, ki je bil trezen, miren in prijeten družabnik, je spoštoval in upošteval vsakdo, kdor ga je poznal. Niti si predstavljati ne moremo, da ne bomo nikoli več gledali njegovega prijaznega in dobrodušnega obraza, tiste krepke postave v polni moški sili, ki nikoli in nikomur ni storila ničesar žalega.

Kako je bil naš ranjki Lesičar med trboveljskim delavstvom priljubljen, priča pač impozantna udeležba na njegovem pogrebu, ki se je vršil v torek dne 29. julija popoldne in lepo število vencev ki so pohajali deloma od naših delavskih organizacij, deloma pa tudi od njegovih ožjih delavskih tovarišev. Rudarski pevski zbor je pred hišo žalosti zapel žalostinko. V sprevedu je žalne koračnice svirala rudarska godba. Na pokopališču je po duhovnem opravilu rudarski pevski zbor zapel še eno lepo žalostinko, nakar je sodrug Etbin Kristan iz Ljubljane ranjkemu v slovo spregovoril nekaj lepih ginljivih besed. Godba je še enkrat zaigrala, na kar je bilo slišati turbno bobnenje grud, ki so padale na krsto zakrivajoč truplo vzor sodruga, socialista, moža in družinskega očeta.

Naše najglobokejše sožalje pošteni, osiroteli delavski družini.

Dragi nam prijatelj Lesičar! Sedaj ko si se bil dočakal nekaj srečnejših dni, ko so ti starejši otroci že pomagali služiti potrebnega kruha, si nas moral zapustiti. Brezprimerni izkoriščevalni zistem, katerega je le po dobičku hrepeneča Trboveljska premogokopna družba v svojem trboveljskem podjetju etablirala, in ki je že neštivilnim tvojim tovarišem zadal smrtni udarec, je tudi Tebe v najlepši moški dobi sklatil v prerani grob. Hvala Ti za vso tvojo ljubezen, ki si jo nam, in do vsega, kar je z našim gibanjem v zvezi, izkazoval. Hvala Ti za tvojo pošteno zvestobo. Bodi uverjen, da ti v naših srcih ohranimo trajen in časten spomin. Bodi ti zemljica, mater vesoljstva lahka. V duhu ti v slovo zadnjič stiskamo žaljavo roko in kličemo naše zadnje zdravo!

Zapisnik

seje odbora druge skupine rudarske zadruga za rudnike nahajajoče se v okraju c. kr. rudniškega urada v Ljubljani, katera se je vršila dne 22. junija 1913 ob 3. uri popoldne v hotelu »Breuner« v Kočevju. Navzoči so bili: načelnik druge skupine s. Filipič kot predsednik ter odborniki sodrugi Tomaž Brus, Idrija. Jakob Kogej, Spodnja Idrija, Andrej Kraker, Kočevje in Pavel Bučič, Labinj.

Potem ko je načelnik konstatiral sklepčnost, pozdravi navzoče ter naznani sledeči

dnevni red:

1. Posvetovanje o novem zakonu glede štirinajstdnevnega izplačevanja.

2. Slučajni predlogi, prošnje in pritožbe.

K prvi točki je načelnik pojasnil namen današnje seje in pa zadevo glede štirinajst-dnevnega izplačevanja ter omenja, da želi prva skupina izvedeti od strani rudarjev tozadevno njihovo mnenje, namreč ali jim sedanjše štirinajstdnevno izplačevanje mezde bolje ugaja, ali jim je bilo prejšnje mesečno izplačevanje ljubše. Da se je to vprašanje sprožilo, so k temu dali povod vsled njihove nezavednosti rudarji v Št. Janžu na Dolenjskem. Mnenja pa je, da tamošnji rudarji ostalih delavcev našega revirja ne bodo dobili mnogo na svojo stran. Vseeno prosi, naj se glede tega vprašanja razvije pametna razprava.

Odbornik Brus priporoča naj bi se prvi skupini sporočilo naj obratni vodje sami prašajo delavce za njihovo tozadevno mnenje, da se morda odboru ne bo moglo očitati, da je delavec begal.

Odbornik Kraker pravi, da bi se v Kočevju redko kateri delavec dobil, kateri bi se izrekel proti štirinajstdnevni izplačevanju.

Odbornik Bučič naglašja, da ako bi se v Labinju vršilo med tamošnjimi rudarji glasovanje o ti stvari, da ne bi glasovali samo le za štirinajstdnevno izplačevanje, temveč bi se pretežna večina delavcev izrekla celo za tedensko izplačevanje.

Odbornik Kraker naznanja, da se v Kočevju še vedno veliko število delavcev izplačuje z znamkami (plehi) ter da se vrši izplačevanje šele pol ure po šitni dobi.

Načelnik Filipič upozarja na § 206a, novega zakona o izplačevanju mezd v rudništvu, po katerem so podjetniki vezani po dovoljenih odtegljajih zaslužek izplačati v gotovini. Istotako jasno določuje § 206b, omenjenega zakona, da se ima čas izplačevanja vračunavati v delovni čas iz česar sledi, da se mora izplačevanje vršiti v delovnem času.

Sklene se stvar spraviti na razpravo pri seji velikega odbora, ki se bo vršila dne 6. julija t. l. v Ljubljani.

Pri drugi točki dnevnega reda povdarja odbornik Kraker, da rudarji v Kočevju nimajo ne službenega reda in ne pravil bratovske skladnice, katere žele dobiti, da bodo znali poleg dolžnosti tudi za svoje pravice. Nadalje navaja isti odbornik, da rudarjem v kočevskem premogovniku primanjkuje večkrat pitne vode. Pogostoma si morajo iti iskati vode sami. Voda pa, ki se jim jo v slabih lesenih posodah pošlje je včasih stara in nerabna. Vodo bi se dalo po ceveh v premogovnik lahko napeljati.

Načelnik pripominja, da je tako razmerje protipostavno in omenja § 184 rudniško policijskih predpisov, ki pravi, da je podjetje dolžno skrbeti za zadostno množino zdrave pitne vode, katera mora biti delavcem vsak čas dostopna. Sklene se tudi to zadevo na prihodnji seji velikega odbora spraviti na razpravo.

Konečno še načelnik priporoča, naj bi v takih slučajih krajevni delavski odbori pri obratnem vodstvu posredovali.

Ker pa se za besedo nihče več ne javi, se načelnik zahvali za udeležbo in zaključil ob pol 5. uri popoldne sejo.

T. Filipič, načelnik. T. Brus, zapisnikar.

Dopisi.

Leše pri Prevaljah.

Iz tukajšnjega premogovnika, ki je last grofa Henckla je slišati srce trgajoče klice in obtožbe obupanih rudarjev o brezprimernem preganjanju in izkoriščanju, kateremu je uboga rudarska para izpostavljena v službi tega plemenitega »dobrotnika« milijonarja. Njegovi tukajšnji preganjači znajo vsako kapljico delavskega znoja izpreminjati v zveneče zlato. Da ima plemstvo tudi dolžnosti, za tega plemenitega oderuha ne velja; njegovo geslo je, izkoriščanje delavcev brez kraja in konca. V takih razmerah kakršne vladajo sedaj v tem premogovniku ni nič čudnega, da rudarji ta premogovnik, ki je podoben golobnjaku, v naglici zapuščajo. Slamparija, ki vlada tukaj, je tako velika, da večje misliti ni mogoče. Plače so tako slabe, kakor menda nikjer v celi Avstriji. Rovi, ki služijo za izpravljanje, so tako stisnjeni in deloma podrti, da bi človek, ki ne pozna razmer mislil, da se tukaj že več let sploh nobenega premoga ni izpravljalo. Tiri so tako zverženi, da je treba dveh oziroma treh mož za en vozič, kadar ga je treba iz odkopa spraviti naprej. In tako bi se dalo naštetih celo vrsto takih nedostatkov. Vrh

vsega tega pa si morajo pustiti rudarji dopasti pravcete sirovosti od strani neotesanih predpostavljanih. Kadar na primer pride obratni vodja Stanek v jamo, rjove nad delavci kakor kak hribove nad živino. Kar danes zaukaže, to jutri prekličje. Vzrok njegovim oslarijam je ta, da se na službo, ki jo ima opravljati in na naloge, ki jih ima izvrševati razume toliko kakor zajec na boben. Njegov kumpun, nadplezalec Ratka ni niti za las boljši. Tudi on, namesto da bi skrbel za to, da se rovi pošteno izgrade in popravi izpravljalne proge, traktira delavce z najraznovrstnejšimi sirovostmi.

Le polno naložene voziče s premogom, to je najpoglavitejša skrb vseh tukajšnjih priganjačev. Jamski tesarji na primer na mesto da bi vršili svoje delo, to se pravi gradili in popravljali potrebno jamsko izgradbo, morajo polniti voziče. Potemtakem seveda ni čudo, če vsak trenotek kak vozač ponesreči. Za vse to se obratno vodstvo nič ne zmeni. Ravno tako se ta gospoda ne zmeni tudi nič za rudniško policijske predpise. Te za njo enostavno ne veljajo. Divjajo tem lažje, ker se tudi rudniški urad v Clovcu ne zgane, da bi tej gospodi stopil nekoliko na prste. Seveda, kje pa se tudi tak rudniški komisarček upa nastopiti tam, kjer ima opraviti z lastnikom podjetja, kateri je grof! Vse kaj družega je, če kak delavec zakrivi kak pregrešek, tedaj je rudniški urad takoj s kaznijo pri roki, in če je bil pregrešek še tako malenkosten. Ampak od grofa in od njegovih kreatur se vendar ne more zahtevati, da bi se pri izkoriščanju delavcev ravnal po veljavnih zakonih in predpisih! Kadar pa se kak rudniški komisar prikaže, tedaj ga pelje obratni vodja Stanek le v take kraje, kjer slučajno ni nobene napake. Zdi se, kakor da se tak komisar pušti vedoma od Staneka potegniti za nos, kakor da se nevarnim prostorom namenoma izogiba, samo, da ne bi z grofovsko upravo prišel v navskrižje. Drugače si brezbriznosti organov rudniškega urada predstavljati ne moremo. Delavcev izmed teh gospodov ne vpraša nihče, za to pa ostaja tudi pri starem. Razmere v tukajšnjem premogovniku so drastičen dokaz za to, kako nujno potrebno bi bilo, da se za rudniško nadzorstvo (inšpekcijo) pritegnejo tudi izkušeni rudarji. Toda priznati si moramo, da v kolikor poznamo dejanski stan in celoten položaj stvari, ne bodo rudarji v Lešah z jadicovanjem opravili ničesar.

Zanašati se na kogarkoli je neznemselno, skušenj in primerov imamo več kot dosti. Povsod, kamorkoli pogledamo, opazamo, da se tudi drugod delavstvo ne sme zanašati na koga drugega in se tudi ne zanaša. Delavski glas ne najde nikjer nobenega odmeva.

Ako si hoče delavstvo urediti razmere tako, kakor jih potrebuje, tedaj mora vse to izvršiti z lastno silo poform organizacije. Dokler se ne postavi na tla združitve v organizaciji, toliko časa bo ostajal njegov glas podoben upi-jočemu v puščavi. Tako dolgo, dokler ostanejo delavci napram svoji stanovski organizaciji brezbrizni, toliko časa jim ni pomoči. To naj si rudarji dobro zapomnijo.

Velenje. Ker nekateri maloštevilni klerikalni petelini, vulgo krščanski socialci, uvidevajo, da je pri tukajšnjem premogovniku njihove precej nečedne slave konec, in da delavstvo noče trobiti več v njihov rog, porablja vsako priliko, našim sodrugom škodovati, jih očrniti ali pa vsaj ozmerjati. Nestrpnost in sovražstvo do svojega bližnjega je edina »čednost«, katera te junake žalostne postave in žalostnejšega dejanja odlikuje. Eden izmed teh duševnih revežev je tudi strelni mojster Šurc. Ta človek, ki menda niti svoje naloge, ki jo kot strelni mojster ima, ne pozna, vtikava svoj nos povsod, tam kjer nima ničesar iskati, in se meša v stvari, ki njega prav nič ne brigajo. Dne 29. julija t. l. je ta človek prišel k nekemu vozaču in ga je vprašal, če je voda v voziču že šla mimo. Vozač mu je odgovoril, da natančno ne ve, kar je tudi razumljivo, ker se ne more vedno priklanjati in gledati v voziče. Na kratak, a uljuden odgovor, ki ga je dobil, je Šurc v svoji domišljiji nič hudega slutečega vozača s temi-le gotovo »krščanskimi« besedami nahružil: »prokleta demokraška banda«. S tem seveda še ni bilo opravljeno, kajti tak klerikalni podrepnik, ki v svoji zarukanosti ne ve, kaj blebata, ima precej dolg jezik, katerega ni moč kar tako ustaviti. Za to se je tudi Šurc še naprej drl kakor sraka in ko je do malega že ves gnoj svojih omejenih možgan izbruhal,

se je še spomnil naše godbe, katera mu je od tistega časa, ko smo odslovili njegovega mladega čuka leži v želodcu, kakor kak star golaš, katerega ne more prebaviti in ki ga neizmerno tišči. Da pa očitno pokaže svojo denuncijantsko naravo, je nazadnje še izbruhal iz sebe sledeče za klerikalno dušo zelo značilne stavke: V časnike znate dati človeka, delati pa nočete, kar spite po jami. Končno je v napol žugajočem, napol bahajočem naglasu dejal, da če on hoče, izgubi takoj službo! Tako si upa govoriti klerikalec, ki je sam sebi lahko službo prilizal. Ubožec tarna, da mu včasih povemo v našem časniku, kar mu gre. Ali morda zasluži človek à la Šurc kaj družega? Človek, ki se napram delavcem kaže skrajno nestrpnega in zlobnega in ki hoče delavcem dati čutiti neko moč, ki jo v resnici nima, ki se pa nasprotno pred svojimi predpostavljanimi pri vsaki priliki od same strahopetnosti trese kakor stara baba, ta nima pravice pritoževati se, ako dobi semintja kako zaslužno brco. Če pa hoče imeti mir, tedaj naj se briga le za svoj posel in ga bo imel. Trpeli pa ne bomo, da bi že vsaka šema delavce komandirala in jih priganjala. Vozači imajo svojega izpravljalnega mojstra, oziroma paznika, ki to delo nadzoruje. Nikakor torej ni treba, da bi v to delo vtikal svoj nos kak Šurc. Če pa se bo Šurc nad našo godbo, pri kateri nočemo trpeti čukov, in nad lepim razvojem naše organizacije preveč jezil in napihoval, zna počiti, kar bi nas seveda nič kaj ne užalostilo, ker je še klerikalne golazni, koje hinavstvo bo treba iztrebiti, dosti.

Tako, prijatelj Šurc, če boš pameten in boš ljudi pustil lepo pri miru, boš imel mir tudi pred nami, če pa ne, tedaj ti bomo stopili še tako na prste, da boš kar cvilil.

Rudarji, agitirajte med svojimi tovariši za pristop v strokovno organizacijo, in širite povsod „Rudarja“ in „Zarjo“.

Naznanilo uredništva

Hišnik Zupan iz Trbovelj straši po Spodnjem Štajerskem. Rudarjem v Trbovljah do grla siti in poznani hišnik Zupan je na stara leta postal agitator in govornik. To za enkrat naznanjamo, da bodo rudarji v Trbovljah vedeli, kakšna kapaciteta živi med njimi in kakšna čast jih je doletela. Žal nam je, da v tej številki ne moremo objaviti zares jedrnato poročilo, katerega smo prejeli iz Velenj, iz katerega je razvidno, kakšen talent tiči v tem možakarju. Objavili bi ga sicer lahko, ali skrajšati bi ga morali, kar pa nočemo, ker nočemo našim tovarišem na noben način krajšati užitka in razvedrila. Prosimo torej do prihodnjega tedna malo potrpljenja. Prihodnji teden bomo razgrnili zastor in na odru se bo pokazal Zupan, Zajec e tutti quanti. Igra se vrši v neki »šnopopoteki« blizu cerkve v Velenju in se imenuje »Slammati možiceljni«. Pri igri se poleg druge zabave vrši tudi posebno privlačna točka »splošno streljanje kozlov«. Pokazal se bo tudi lažnjivi kljukec itd.

Zahtevajte v vseh rudarskih krajih v vseh gostilnah „Rudarja“ in „Zarjo“!

I. Jax & sin

Ljubljana

Dunajska cesta št. 17

priporoča svojo bogato zalogo

šivalnih strojev

za rodbino in obrt.

Pisalni stroji „Adler“.

Vozna kolesa.

Ceniki zastonj in franko.

Priporočamo našim gospodinjam -- KOLINSKO CIKORIJO! -- iz EDINE Slovenske Tovarne v Ljubljani. ==